

УДК 657.15(091)

Мошура Вікторія
студентка магістратури
Полтавська державна аграрна академія
м. Полтава

ОБЛІК ГРОШОВИХ КОШТІВ: ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ

Анотація

Розглянуто історичні аспекти виникнення й теорії розвитку грошей, їх сутність та економічне значення, що формують розмаїття облікових категорій стосовно цього виду монетарних активів.

Ключові слова: грошові кошти, еволюція, етапи, готівка, економічна природа, сутність та теорії походження грошей.

Проблема суті та раціонального облікового відображення сучасних грошей набула особливої гостроти, бо без глибокого розуміння їх природи не можна ні будувати сучасну грошову систему, ні ефективно регулювати її. А це особливо важливо у період трансформації економічної системи України, становлення національної грошової системи у майбутньому.

Проте, історичний аспект обліку грошових коштів потребує особливого вивчення та подальших досліджень у зв'язку з необхідністю встановлення причинно-наслідкових зв'язків при формуванні облікової категорії – грошові кошти в процесі розвитку економічної науки.

Історія розвитку обліку грошових коштів виступала об'єктом наукових досліджень багатьох вітчизняних науковців, зокрема, Ф. Ф. Бутинця, Н. В. Гавришко, О. О. Жарікової, І. В. Жиглей, Л. В. Івченко, В. В. Ковальнової, О. А. Лаговської, С. Ф. Легенчука, Н. М. Малюги, М. С. Пушкаря, Р. В. Романів, К. В. Романчук та зарубіжних вчених: В. Д. Андрєєва, Л. Ф. Жилінської, О. А. Заббарова, О. В. Лупікової, Т. М. Малькової, Я. В. Соколова, К. Ю. Циганкова, Л. А. Чайковської та ін.

Метою роботи є розкриття сутності, функцій обліку грошових коштів, а також розгляд історії розвитку уявлень про означений об'єкт обліку. Завдання дослідження – систематизувати та узагальнити підходи і теорії вчених до характеристики облікового терміну – гроші, виявити об'єктивні передумови виникнення економічних категорій – грошові кошти та – грошові активи.

У процесі формування матеріалів статті використовувалися загальнонаукові методи і прийоми наукового пізнання, фундаментальні положення обліку, зосереджені та систематизовані у доробку вітчизняних та зарубіжних дослідників обліково-економічного забезпечення грошових коштів.

Історія грошей, як стверджували класики політекономії, починається з прямого обміну продуктів або бартеру та передбачає подальший обмін товарів за допомогою посередника або загального еквівалента. Роль такого посередника виконує товар, який природним шляхом і використовується як – гроші. Прихильниками еволюційної концепції були Ксенофонт, М. Орезм, А. Сміт, Дж. С. Мілль, К. Маркс.

Починаючи з IV ст. до н.е. і до XVIII ст. н.е., в теорії грошей була широко розповсюджена думка, що гроші виникли внаслідок угоди між людьми або запроваджені законодавчими актами держави задля полегшення обміну товарів. Таке трактування походження грошей одержало назву раціоналістичної теорії. Представники цього напрямку наголошують на тому, що грошам властива соціальна природа, оскільки вони є продуктом угоди між людьми, тобто знаряддям обміну. Засновником цієї концепції вважається Аристотель. До представників зазначеного напрямку відносяться: Ф. Аквінський, І. Т. Посошков, А. Маршалл, Дж. М. Кейнс, М. Фрідмен.

Розмірковуючи про походження грошей, відомий вчений Ф. Аквінський дотримувався думки, що вони виникли внаслідок домовленості між людьми. Їх призначення – полегшити справедливий обмін. При цьому поняття грошей та монети не розрізняв. Визнаючи необхідність грошей як засобу обігу, він розглядав їх і як міру вартості [3].

Проблемі грошей було присвячено працю – Трактат про походження, природу, юридичну підставу та зміну грошей, написаний французьким ученим Н. Орезмом (1323-1382 рр.), в якому висловлено думку, що гроші є штучним інструментом, який люди винайшли задля полегшення товарообміну. Золото та срібло стали грошима завдяки своїм природним властивостям. Спочатку вони були звичайними товарами і лише поступово набули ролі грошових металів.

З представників XVIII ст. досить глибоко досліджував економічну цінність грошей Давид Рікардо. Теорію грошей Д. Рікардо будує на основі своєї теорії цінності. Гроші він розглядав як товар, що має цінність. Основою грошової системи є золото. Цінність золота і срібла, як і будь-якого іншого товару, визначається витратами праці. За даної цінності грошей їх кількість в обігу залежить від суми товарних цін. Проте використання золота Д. Рікардо вважав дорогим і нерозумним, тому розробив проект системи паперового грошового обігу.

Паперові грошові знаки перше були випущені в VII столітті в Китаї купюрами великих достоїнств для заміни незручних повноцінних мідних грошей. Появу прообразу паперових грошей можна віднести до I тис. до н. е. [2]. М. Туган-Барановський зазначав, що ні товарна, ні кількісна теорія грошей не в змозі окремо пояснити питання походження грошей та утворення їх вартості. Вчений запропонував кон'юнктурну теорію, яка синтезувала обидві концепції. У межах своєї теорії автор виокремив три форми грошей: речові грошові знаки, металеві та паперові гроші. Так, на думку вченого, речові грошові знаки та монети виникли у результаті стихійного обміну. Таким чином, М. Туган-Барановський не заперечував точки зору інших вчених, а навпаки, спробував їх об'єднати, та дати більш змістовне пояснення щодо природи грошей.

З сучасників можна виділити американських вчених, які підтримують раціоналістичну концепцію походження грошей, таких як: Пол Ентоні Самуельсон (1915-2009 рр.), Джон Кеннет Гелбрейт (1908-2006 рр.), Самуельсон П. Е. у роботі – Економіка (1948 р.) характеризує гроші, як штучну соціальну умовність, а Г. Ф. Кнапп назвав гроші – продуктом правопорядку, а Дж. К. Гелбрейт висловив свою думку, що закріплення грошових функцій за благородними металами й іншими предметами – це лише предмет угоди між

людьми, тим самим підтримуючи раціоналістичну теорію.

Наступний етап у розвитку грошової системи позначився появою паперової готівки як засобу обміну. Паперові гроші мають істотну перевагу порівняно з дорогоцінними металами, але водночас вони можуть стати повноцінним засобом обміну тільки за умови довіри до влади (звичайно уряду), яка здійснює їх емісію. Основним недоліком паперових грошей є те, що їх легко викрадають, а також значні транспортні витрати, якщо йдеться про великі суми [1].

Одним із різновидів грошей є так звані кредитні гроші. Кредитними називаються гроші, рух яких здійснюється шляхом перерахунків у кредитних установах.

Новим етапом еволюції грошей стала поява «електронних грошей». Це абсолютно нова система грошового обігу, яка за допомогою новітніх комп'ютерних систем та систем зв'язку дозволяє легко перераховувати кошти з одного рахунку на інший. До електронних платіжних засобів відносяться кредитні та дебетні картки. Сьогодні це найбільш прогресивний, економічний і зручний носій грошових функцій.

Розглянувши еволюцію грошей, можна краще зрозуміти їх функції та розвиток їхніх форм. Грошова система розвивається вже протягом багатьох століть, а з нею – і форми грошей.

На сьогодні здійснення фінансово-господарської діяльності підприємства передбачає господарські зв'язки і розрахункові відносини з постачальниками матеріальних цінностей та послуг, з покупцями продукції та замовниками послуг, з робітниками підприємствами та з іншими організаціями і особами. Розрахункові операції здійснюються у грошовій формі. Значну частину у розрахункових операціях підприємства займають розрахунки готівкою, які використовуються, в основному, при оплаті праці та при здійсненні господарських операцій. Отже, на основі еволюційних історичних підходів формуються наступні об'єкти обліку грошей: готівка, гроші на рахунках в банку; інші кошти, електронні гроші, грошові документи, грошові еквіваленти, гроші в дорозі; кожен з цих видів потребує належного виокремлення та облікового відображення.

Усвідомлення наукових поглядів на економічну категорію «гроші» дало можливість дослідити економічну природу, сутність, зміст та теорії походження грошей. Разом з тим дискусійним залишається питання щодо визначення грошей, грошових коштів, готівки та грошових потоків як категорій бухгалтерського обліку. При проведенні огляду наукової літератури встановлено, що відсутні ґрунтовні праці в частині розкриття сутності та особливостей обліку окремих видів монетарних активів для формування інформаційного забезпечення достовірної звітності.

Список використаних джерел

1. Пиріг, С.О. Платіжні системи [Текст] : навчальний посібник / С. О. Пиріг. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 240 с.
2. Рибакіна, А.В. Сутність, функції та облік грошових коштів [Електронний ресурс] / А. В. Рибакіна. – Режим доступу : http://kkeu.at.ua/НАУСНКИ/Grosh_koshtu____.pdf.

3. Скоробогатова, В.В. Бухгалтерський облік та контроль монетарних активів: проблеми теорії та методології [Текст] : монографія / В. В. Скоробогатова. – Житомир : ЖДТУ, 2012. – 520 с.

4. Степова, Т. Г. Облік грошових коштів [Текст] : навч. посібник / Т.Г.Степова, Г.О.Татарінова, Р.І.Гріщук. – Одеса : ОНЕУ, Ротапринт, 2013. – 120 с.

УДК 657.24

Пархоменко Вікторія

студентка

Харківський торговельно-економічний інститут КНТЕУ

м. Харків

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ – ВАЖЛИВИЙ РЕЗЕРВ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА НА ПІДПРИЄМСТВІ

Анотація

Стаття висвітлює проблему підвищення використання основних засобів на підприємстві, резерви та шляхи поліпшення використання основних засобів.

***Ключові слова:** основні засоби, резерви, ефективність, оновлення, поліпшення, рентабельність, фондовіддача.*

Підвищення ефективності використання основних засобів підприємств є одним з основних питань у період переходу до ринкових відносин. Ефективність основних засобів –це результат у вигляді отриманого ефекту, що співвідноситься з витраченими ресурсами. Підвищення ефективності полягає в досягненні найбільших результатів при відповідному рівні розвитку продуктивних сил у порівнянні з витратами праці, використаними на створення суспільного продукту.

Ефективність використання основних засобів відіграє важливу роль для діяльності підприємства:

- збільшується економічний потенціал і виробничі можливості галузі, підвищується технічний рівень виробництва;
- складаються широкі можливості для прискорення переорієнтації підприємств на випуск нової продукції, яка користується підвищеним попитом у споживачів;
- збільшуються темпи зростання продуктивності праці, поліпшення якості промислової продукції та інших показників.

Використання системного підходу дозволяє знайти резерви ефективного використання основних засобів, встановити внутрішні системні зв'язки, виявити причини неефективного функціонування підприємства.

Підприємству не байдуже, в яку групу основних виробничих засобів